

Список використаних джерел:

1. Мінекономіки оприлюднило консенсус-прогноз з падінням ВВП на 4,2%. URL: https://ukr.lb.ua/economics/2020/04/17/455574_minekonomiki_oprilyudnilo.html (дата звернення 29.10.2020).
2. Ефект кризи через пандемію коронавірусу буде відчуватися до 2025 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/16/659487>. (дата звернення 30.10.2020).
3. Головні тренди на карантині: що змінилось в поведінці українців. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/14/659337> (дата звернення 29.10.2020).
4. Грошові перекази мігрантів як фактор прискорення та гальмування економіки України. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/454261_groshovi_perekazi_migrantiv_yak_faktor.html. (дата звернення 28.10.2020).
5. Економічний вимір заходів боротьби з епідемією COVID-19 в Україні. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4856:ekonomichnij-vimir-zakhodiv-borotbi-z-epidemieyu-covid-19-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350. (дата звернення 30.10.2020).

СИСТЕМА ОБЛІКУ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Арте́м'єва О.О., канд. екон. наук, доцент, Серєда О. І., бакалавр, Заклад вищої освіти Міністерства фінансів України «Державний податковий Університет», м. Ірпінь

Сучасний стан вітчизняної економіки не супроводжується сильними позиціями різних сфер виробництва. Складність ситуації, динамічність та непередбачуваність процесів, які відбуваються у ринковому середовищі впливає на всіх суб'єктів господарювання, в тому числі і на будівельні підприємства, що змушує їх проводити управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ). Одним із важливих елементів даного механізму у будівельній галузі економіки є інформаційний ресурс, в якому значна питома вага належить інформації, що формується у системі бухгалтерського обліку.

Будівельне виробництво є досить роздробленою галуззю, не керованою з єдиного або кількох центрів, безліччю самостійних господарюючих суб'єктів, що володіють своїми специфічними особливостями і не пов'язані системними цілями.

Крім цього, на будівельні підприємства в процесі здійснення діяльності впливають різні негативні фактори, сформовані зовнішнім середовищем, а саме: недосконалість законодавчої бази, низька платоспроможність населення та посилення конкуренції на будівельному ринку. Результати діяльності підприємств будівельної галузі наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Чистий прибуток (збиток) підприємств будівельної галузі 2017-2019 рр.*

Роки	Усього				
	чистий прибуток (збиток), тис. грн	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн
2017	-5014330,1	71,0	8925890,1	29,0	13940220,2
2018	4414074,1	72,4	13510489,8	27,6	9096415,7
2019	13590641,6	73,5	22615568,5	26,5	9024926,9

* Джерело: складено автором на основі [1].

За даними табл. 1, в будівельній галузі останні роки спостерігалася позитивна тенденція щодо росту прибутку та зниження кількості збиткових підприємств. Проте, дана інформація стосується галузі в цілому. При більш детальному розгляді можна побачити, що основу прибутку сформували середні та малі підприємства, а великі мали майже нейтральний фінансовий результат. Зменшення кількості збиткових підприємств може бути як внаслідок збільшення рівня прибутковості галузі або внаслідок банкрутства збиткових підприємств і їх виходу з ринку.

Рентабельність діяльності підприємств будівельної галузі наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Рентабельність діяльності підприємств будівельної галузі з розподілом за розмірами 2017-2019 рр.*

Роки	Рівень рентабельності (збитковості) діяльності підприємств, %				
	усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
2017	-2,0	-1,0	1,2	-4,8	-10,7
2018	1,3	1,2	3,9	-1,1	-4,7
2019	3,4	0,1	4,4	3,1	0,0

* Джерело: складено автором на основі [2].

За даними табл. 2 будівельна галузь має низький рівень рентабельності. В 2019 р. він становив 3,4% всього по галузі. Також великі і мікропідприємства не є рентабельними, тобто не отримують прибуток. Інші види підприємств мають рентабельність менше 5%, тобто лише 5% доходу йде в прибуток, що вказує на високий рівень витрат діяльності.

Відповідно, будівельні підприємства потребують ефективну систему управління витратами, яка забезпечить вищий рівень прибутковості. Загалом, управління ФЕБ підприємств будівельної галузі передбачає стратегію, яка складається із сукупності методів, механізмів, принципів, методик, планів, прогнозів, забезпечень спрямованих на зростання ефективності та

результативності діяльності підприємства і забезпечення безперервності його діяльності.

Фінансово-економічна безпека підприємств є індивідуальною, адже її дієвість залежить від законодавчої бази, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, свідомості та самовіддачі персоналу, знань та вмінь начальника, що займається створенням та реалізацією самої системи. Проте лише певна частина підприємств будівельної галузі виділяє такий компонент у своїй діяльності, як система фінансово-економічної безпеки, хоча цим питанням здебільшого займаються менеджери та аналітики [3, с. 75].

Загалом управління ФЕБ підприємств будівельної галузі передбачає стратегію, яка складається із сукупності методів, механізмів, принципів, методик, планів, прогнозів, забезпечень спрямованих на зростання ефективності та результативності діяльності підприємства і забезпечення безперервності його діяльності.

Стратегія управління ФЕБ будівельних корпоративних підприємств характеризується сукупністю найбільш значущих рішень, які спрямовані на забезпечення програмного рівня безпеки функціонування підприємств. В першу чергу стратегія передбачає створення курсу діяльності на довгострокову перспективу, а тому може бути поділена на певні програми, які охоплюватимуть поточний стан діяльності.

Місце обліку в даній системі полягає в забезпеченні управління інформацією. Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [4]. Складовою бухгалтерського обліку є управлінський облік, який створений задля забезпечення інформаційних потреб керівництва. Його дані можуть бути повністю ідентичними з даними бухгалтерського, а можуть і містити відмінні дані з додатковою аналітичною інформацією.

Основні напрями за якими система обліку формує інформацію є:

- витрати діяльності підприємств будівельної галузі та шляхи їх зниження;
- стан ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів;
- моніторинг стану дебіторської заборгованості;
- удосконалення системи взаєморозрахунків;
- пошук джерел залучення фінансових ресурсів та розкриття невикористаних резервів.

Процес будівництва має певні загальні етапи: укладання договору на виконання будівельних робіт, розробка попереднього проекту об'єкта, складання калькуляцій та кошторисів, замовлення та отримання матеріалів, проведення будівельних робіт, здача об'єктів замовнику та отримання коштів (якщо у замовника немає ідей стосовно деяких змін). Будь-який етап потребує здійснення заходів щодо забезпечення безпеки. Система обліку формує інформацію по кожному з них.

Договір по суті є первинним документом для виконання робіт. Він міститиме положення, дані яких формуватимуть весь подальший процес. А тому при його укладанні потрібно вирішити значне коло питань задля

забезпечення надійності процесу. Найбільш ефективним варіантом забезпечення ФЕБ є укладення контракту на умові попередньої оплати. Проект робіт міститиме інформацію стосовно варіантів проведення робіт та дасть змогу обрати найбільш оптимальний.

Калькуляції та кошторис міститимуть інформацію стосовно витрат на різні потреби. Перевірка кошторисної документації дозволяє проаналізувати, наскільки перспективними будуть вкладення в проект. Аналіз і перевірка кошторисів – це складний і трудомісткий процес, який вимагає від експерта відповідної професійної освіти і практичного досвіду [5, с. 38].

Найбільш типовими статтями є матеріальні витрати, витрати на оплату праці, витрати на утримання й експлуатацію будівельних машин і механізмів, накладні витрати. Дані статті можуть бути більш детально розписані задля додаткового аналітичного осмислення. Наприклад, серед витрат на оплату праці окремо виділити відрахування на соціальне страхування. Складання кошторису повинне бути проведено на основі вимог замовника і наявного фінансування, забезпечивши найменш витратну структуру робіт.

Матеріальне забезпечення повинно мати надійний характер з абсолютною забезпеченістю ресурсами, що створить безпечну основу для ведення будівельних робіт. А тому основою безпеки є підбір надійних підрядників та постачальників, які зможуть не лише доставити матеріали, а зробити це вчасно. При стабільному забезпеченні всіх попередніх етапів, етап здачі об'єкта не повинен мати проблем. Будь-які різнобіжності повинні бути вирішені умовами контракту або в судовому порядку.

Фінансовим обліком передбачена можливість забезпечення ФЕБ шляхом формування різного виду резервів та забезпечень. Наприклад, рахунок 43 «Резервний капітал» формується за рахунок коштів, отриманих внаслідок прибуткової діяльності. Кошти даного рахунку можуть бути використані на покриття будь-якого виду збитків. Рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів» передбачає формування резерву на покриття безнадійної дебіторської заборгованості. Субрахунок 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань» використовується задля проведення ремонтних робіт раніше зданих об'єктів, якщо поломка сталась через вину будівельної організації.

Проте такий механізм має лише компенсаційну направленість, тобто покриття збитків, які відбулися. Прогнозування, попередження та уникнення таких ситуацій є елементом ФЕБ, яка формується управлінським обліком.

Управлінням ФЕБ будівельних підприємств вирішуються такі завдання:

- визначення та класифікація індикаторів, які формують фінансово-економічну безпеку, прогнозування критеріїв та показників безпеки;
- оптимізація рівня фінансово-економічної безпеки відповідно до стратегії управління;
- визначення та характеристика показників рентабельності, виявлення відхилень та своєчасне реагування на них;
- оцінка стану загроз фінансово-економічній безпеці у динаміці шляхом зіставлення темпів зростання показників діяльності будівельних корпоративних підприємств, забезпечення своєчасного реагування на них.

Отже, управління ФЕБ є важливою складовою для безперервної діяльності підприємств будівельної галузі. Основним джерелом формування інформації для управління ФЕБ виступає система обліку підприємства. Вона забезпечує формування інформації за основними складовими господарської діяльності будівельних підприємств, забезпечуючи управління інформацією протягом всього виробничого циклу і більше, що створює підґрунтя для формування й реалізації стратегії управління ФЕБ.

Список використаних джерел:

1. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2019 роки. Державна служба статистики. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm. (дата звернення 20.10.2020).

2. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019). державна служба статистики. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm. (дата звернення 20.10.2020).

3. Дмитренко В.І. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств будівельної галузі: теоретичний та практичний аспекти. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 11-1. С. 74-79.

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. Редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення 20.10.2020).

5. Ковтун-Горбачова Т.А., Галич Є.Г., Бичкова Т.П. Перевірка й аналіз кошторисної документації на всіх етапах інвестиційного процесу. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2019. № 3. С. 36-41.

ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Серета О. І., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

В умовах постійних інтеграційних процесів ведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є джерелом зміцнення позицій національної економіки. Ведення ЗЕД пов'язане з ростом кількості та обсягів операцій в іноземній валюті. Нестабільність та постійне коливання валютних курсів змушує підприємства проводити деякий контроль та управління при здійсненні операцій в іноземній валюті. Дане становище створює нові вимоги до методології і організації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій. Варіантом є перехід на міжнародні стандарти обліку та звітності.

Законодавством України передбачено використання міжнародних стандартів обліку та звітності підприємствами, які зобов'язані їх застосовувати та тих, які вказали про це в своїй обліковій політиці. Застосування єдиних стандартів обліку дозволяє суб'єктам міжнародних фінансових ринків об'єктивно оцінити результати діяльності підприємств та забезпечує для